

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ СПРАВЕДЛИВОСТІ: СУЧАСНА ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА

Кисіль Катерина Степанівна

студентка факультету менеджменту підприємства

Національного технічного університету України

«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

Справедливість та етика бізнесу належать до необхідних складових досягнення успішного і стійкого ведення підприємницької діяльності. Вони відіграють значну роль у створенні довіри споживачів та у формуванні позитивного репутаційного образу компанії. Далі буде проаналізовано важливість та аспекти впливу цих двох понять.

1. Довіра споживачів: якщо споживачі мають переконання, що компанія веде чесний бізнес, не намагаючись збільшити прибуток через обманні практики і дотримується всіх правил, то рівень довіри та лояльності до цієї компанії зростає, що призводить і до покращання результатів її діяльності.

2. Покращення співпраці з партнерами та постачальниками, оскільки встановлення партнерських відносин з підприємством яке дотримується етичних норм, зокрема і справедливості, є пріоритетом для інших відомих компаній. Настанова не вести бізнес із компанією, яка нечесно веде свою діяльність, є поширеною серед керівників.

3. Етика бізнесу та справедливість є невід'ємними частинами внутрішніх процесів компанії, таких як: **корпоративна культура підприємства**, яка включає в себе цінності, які компанія відстоює, а також стандарти поведінки, які працівники повинні дотримуватися; **прийняття рішень**, де етика бізнесу визначає шлях прийняття рішень. Якщо компанія не дотримується принципів справедливості, то співробітники можуть вважати це нормальним і пропонувати неетичні рішення. Така поведінка впливає на комунікацію між працівниками, які можуть вибирати нечесні шляхи для особистої вигоди. Як наслідок, продуктивність компанії та прибуток зменшуються.

Розглядаючи дану проблему, необхідно відзначити, що вона є вкрай актуальною на сучасний момент. У нашій країні йде війна, проте корупція набирає обертів. Подолання цієї проблеми в усіх сферах життя, включаючи підприємництво, є невід'ємною умовою для досягнення перемоги. Посилення етичних стандартів у сфері підприємництва сприяє боротьбі з корупцією та створює сприятливий клімат для підприємницької діяльності. Крім того, в нашій країні спостерігається зростання нерівності серед населення. Заможні індивіди використовують

свої соціальний статус та фінансові ресурси, щоб забезпечити собі кращі умови для комфортного життя. Розв'язання цих проблем сприятиме підвищенню репутації нашої країни та досягненню поставлених стратегічних цілей.

Справедливість – універсальна цінність, що поширюється на всі сфери суспільного життя. Її суть полягає в збалансуванні взаємовідносин між різними суб'єктами діяльності, охоплюючи різні аспекти існування. Слово «справедливість» найчастіше асоціюється з соціальною рівністю, і в цьому контексті соціальна справедливість розглядається як міра рівності та нерівності у розподілі матеріальних та духовних благ в суспільстві. Поняття справедливості характеризує стан суспільних відносин та охоплює економічні, соціальні, та інші аспекти суспільного життя, встановлюючи гармонію між ними та поєднуючи принципи свободи і рівності. Завдяки справедливості досягається відповідність між практичною роллю різних індивідів у житті суспільства та їхнім статусом, діяльністю і винагородою, їх реальними заслугами та визнанням [1, с. 3–4].

Ключові соціально-економічні аспекти справедливості включають:

– Справедливість у розподілі доходів: цей аспект передбачає розподіл грошових ресурсів таким чином, щоб забезпечити мінімальний стандарт життя для всіх громадян та зменшити економічні нерівності. Дослідження американського вченого Кузнеця С. в 1955 році відзначило існування зв'язку між нерівномірним розподілом доходів і економічним розвитком. Він довів, що економічний ріст спочатку призводить до збільшення нерівності, а потім до її зменшення. Цей взаємозв'язок отримав назву «крива Кузнеця» [2, с. 49].

– Соціальна справедливість: враховує різні аспекти суспільного життя, такі як освіта, охорона здоров'я і можливість розвитку для всіх громадян [3]. Це питання є предметом інтересу для багатьох українських економістів, таких Арутюнов В. Л., Мазаракі А. А., Мочерний С. В., розглядають вплив соціальних засад на економічний розвиток [4, с. 11–12].

– Справедливість у розподілі робочих місць та можливостей зайнятості: цей аспект передбачає справедливий доступ кожної людини до робочого місця, де її успішність визначається її зусиллями та бажанням досягти успіху. Оцінка цього успіху також ґрунтується на принципах справедливості. Українські дослідники в цій галузі визначили це поняття як «створення державою рівних соціально-економічних умов і можливостей на ринку праці для учасників трудових відносин з метою забезпечення продуктивної зайнятості за відсутності будь-якої форми дискримінації» [5, с. 16–20].

Програми та політики для забезпечення соціальної справедливості. На макрорівні забезпечення соціальної справедливості здійснюється наступним чином:

– впровадження системи прогресивного оподаткування, за якої ставки податку зростають залежно від рівня доходу або бази оподаткування, що сприяє зменшенню економічних нерівностей. Це означає, що особи з вищими доходами сплачують вищий податок у відсотках від свого доходу. Цей підхід добре відомий у країнах Європейського союзу, таких як Франція, Німеччина, Швейцарія та Велика Британія, де ставка прогресивного податку може становити 45% для доходів, які перевищують 150 000 фунтів стерлінгів [6]. Україна також має елементи прогресивного оподаткування, але їх використання на практиці обмежене.

– Мінімальна заробітна плата: встановлення мінімальної заробітної плати гарантує, що навіть найнижче оплачувані робочі місця забезпечують мінімальний рівень життя. Україна також використовує підхід мінімальної заробітної плати, яка наразі становить 6700 гривень. Ця політика має свої переваги, такі як захист прав працівників та боротьба з бідністю. Однак вона може супроводжуватися негативними наслідками для бізнесу, зокрема підвищення витрат на виробництво та зменшення конкурентоспроможності, оскільки висока мінімальна зарплата може призвести до підвищення вартості товарів і послуг.

Соціальна відповідальність бізнесу (CSR). З метою забезпечення справедливості в організаціях та підприємствах, важливо контролювати соціальну справедливість у їхньому середовищі. Наприклад, компанії, які ведуть політику корпоративної соціальної відповідальності (CSR), інвестують у освіту, охорону навколишнього середовища. У цьому контексті можна навести приклади успішних компаній, таких як Microsoft, Coca-Cola, Unilever та Google, які активно займаються CSR та спрямовують значні ресурси на підтримку соціально-економічних ініціатив.

Отже, аспект соціальної справедливості визначає необхідність розподілу ресурсів та можливостей у суспільстві таким чином, щоб всі громадяни мали рівні можливості та однаковий доступ до основних благ та послуг, незалежно від їхнього соціального статусу чи походження. Паралельно аспект економічної справедливості розглядає розподіл матеріальних ресурсів, таких як доходи та багатство. Навіть при існуючих нерівностях у суспільстві, індивіди та корпорації продовжують обирати шляхи справедливості. Це ілюструється діяльністю компаній, таких як Microsoft та Google, які розробляють різноманітні програми для забезпечення соціальної справедливості. Таким чином, соціально-економічні аспекти справедливості є ключовими моральними цінностями, які сприяють чесному веденню бізнесу та вибору етичних шляхів.

Список використаних джерел:

1. Сабадуха М. В. Соціальна справедливість як підґрунтя формування громадянського суспільства: соціально-філософський аналіз: thesis. 2019. URL: http://eprints.zu.edu.ua/29490/1/dys_Sabaduha.pdf (дата звернення: 13.10.2023).
2. Вергелес Т. Диференціація доходів населення й економічне зростання в Україні. *Світ фінансів*. 2011. № 2. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/18950/1/Вергелес%20Т..pdf> (дата звернення: 13.10.2023).
3. The world Bank. World Development Report 2021: DATA FOR BETTER LIVES. URL: <https://www.worldbank.org/en/publication/wdr2021> (дата звернення: 12.10.2023).
4. Герасимова Е. М. Соціальний захист в Україні: теоретико-методологічні засади та практика. 2021. С. 10–28. URL: <https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/35067/Herasymova.pdf?sequence=1> (дата звернення: 13.10.2023).
5. Гнибіденко І. Ф., Нартюк О. В. Соціальна справедливість як правова засада зайнятості економічно активного населення України. *Ринок праці та зайнятість населення*. 2013. № 2. С. 16–20.
6. Міжнародна науково-практична конференція Інструменти податкової політики країн ЄС в сфері забезпечення соціальної справедливості в оподаткуванні. 2023.